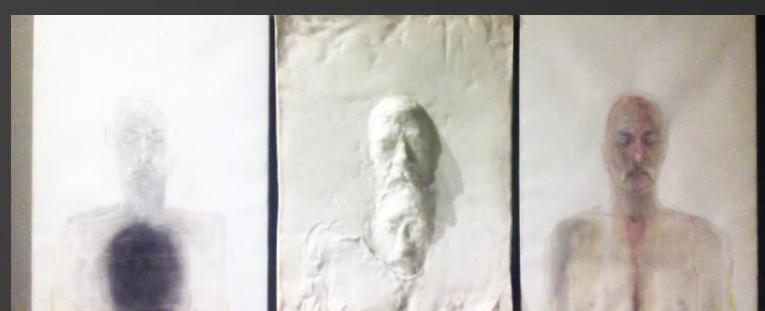
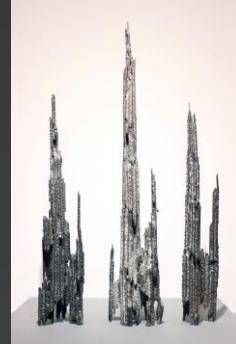

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ

MOMus
ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΜΟΥΣΕΙΩΝ ΕΙΚΑΣΤΙΚΩΝ ΤΕΧΝΩΝ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΜΟΥΣΕΙΟ
ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΤΕΧΝΗΣ -
ΣΥΛΛΟΓΕΣ
ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΤΕΧΝΗΣ
ΚΑΙ ΚΡΑΤΙΚΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

«Με τη φωνή του δημιουργού του...»

Μια διαδρομή αυτόνομης περιήγησης για εφήβους σε επιλεγμένα εικαστικά έργα
από τις συλλογές του πρώην Μακεδονικού Μουσείου Σύγχρονης Τέχνης

Πολλοί επισκέπτες του μουσείου εκφράζουν συχνά την ανάγκη να έρθουν σε επαφή με τους ίδιους τους καλλιτέχνες ή έστω με τα λόγια με τα οποία εκείνοι περιγράφουν τις εικαστικές τους δημιουργίες και μιλούν για το έργο τους.

Στο τετράδιο αυτό συγκεντρώθηκαν μερικά σχόλια καλλιτεχνών οι οποίοι τοποθετούνται πάνω στη δική τους εικαστική εργασία.

Όλοι τους είναι Έλληνες καλλιτέχνες και αντιπροσωπευτικά έργα τους υπάρχουν στη συλλογή του πρώην Μακεδονικού Μουσείου Σύγχρονης Τέχνης.

Από τον Νοέμβριο του 2018, το μουσείο αποτελεί μέρος ενός μεγαλύτερου μουσειακού οργανισμού που ονομάζεται «MOMus - Μητροπολιτικός Οργανισμός Μουσείων Εικαστικών Τεχνών Θεσσαλονίκης».

Η σημερινή του ονομασία είναι “MOMus - Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης, Συλλογές Μακεδονικού Μουσείου Σύγχρονης Τέχνη και Κρατικού Μουσείου Σύγχρονης Τέχνης”, φανερώνοντας ότι η συλλογή του περιλαμβάνει πλέον και έργα σύγχρονης τέχνης από τη συλλογή του πρώην Κρατικού Μουσείου Σύγχρονης Τέχνης (τωρινό «MOMus-Μουσείο Μοντέρνας Τέχνης»).

Στο τετράδιο αυτόνομης περιήγησης τα σχόλια των καλλιτεχνών παρουσιάζονται μαζί τη φωτογραφία ενός ή περισσοτέρων έργων τους τα οποία υπάρχουν στο μουσείο, καθώς και τις λεζάντες των συγκεκριμένων έργων.

Σε κάθε καρτέλα υπάρχουν ακόμα:

- Μερικές λέξεις- κλειδιά που θα σε βοηθήσουν να προσεγγίσεις και να αντιληφθείς τη μορφή του έργου και τους βασικούς προβληματισμούς του.
- Ένα ακόμα πεδίο που ονομάζεται «αφορμή για συζήτηση» και το οποίο έχει στόχο να σε βοηθήσει να σκεφτείς περισσότερες διαστάσεις του έργου, ακόμα και να προχωρήσεις σε μια μικρή δημιουργία ή ανακάλυψη.

Μπορεί να επεξεργαστείς όλα τα παραπάνω πεδία μόνος/η σου και μετά να μοιραστείς τις σκέψεις σου με πρόσωπα που εμπιστεύεσαι ή να ξεκινήσεις την αυτόνομη περιήγηση από την αρχή με παρέα.

Καλή διαδρομή!

Γιάννης Μόραλης, **Ερωτικό**, Λάδι σε καμβά, 1993.

«Η ζωγραφική δεν είναι έτοιμη, δηλαδή δεν υπάρχει στη φύση για να την πάρεις και να την αντιγράψεις. Πρέπει να δημιουργήσεις μία σύνθεση. Παίρνεις τα στοιχεία από τη φύση, τα οργανώνεις, τα ισορροπείς, ώστε το έργο να ζει ζωγραφικά και να μεταδίδει τα αισθήματά σου. Το έργο θα ζήσει από μόνο του. Έχει τους δικούς του κανόνες».

Γιάννης Μόραλης

Αφορμή για συζήτηση: Έχεις κάποια υποψία γιατί ο καλλιτέχνης έδωσε τον τίτλο «Ερωτικό» στη συγκεκριμένη σύνθεση που είναι ταυτόχρονα γεωμετρική και πολύ αφαιρετική (δεν έχει περιγραφικές λεπτομέρειες); Υπάρχει περίπτωση να είχε κάποια αρχική ιδέα ή εικόνα στο μυαλό του;

Λέξεις-κλειδιά: σχηματοποίηση, σώματα, εναγκαλισμός σωμάτων, σύνθεση στοιχείων, υπαινιγμός, έρωτας, ερωτικός θάλαμος, δωμάτιο, συνεύρεση

Παύλος (Διονυσόπουλος) **Φτερά**, κατασκευή. Αφισόχαρτο, plexiglass, 1970.

Αφορμή για συζήτηση: Γιατί ο Παύλος επιλέγει να δημιουργήσει πολύχρωμα εικαστικά έργα με λωρίδες από αφισόχαρτο, άρα με έτοιμο, τυπωμένο χρώμα; Μπορείς να υποθέσεις από τη φωτογραφία του έργου με ποια πλευρά της αφίσας δουλεύει (μπροστινή, πίσω όψη ή πλαϊνή); Τι ρόλο παίζουν τα poster και οι αφίσες στην καθημερινότητά σου; Πού τις συναντάς περισσότερο;

Λέξεις - κλειδιά: Αφισόχαρτο, poster, plexiglass, λωρίδες χαρτιού, οπτικός πολιτισμός, επικοινωνία, διαφήμιση, κατανάλωση, καθημερινά υλικά, επανάχρηση, τυπωμένο χρώμα, κίνημα «νέουρεαλισμού».

«Μην ψάχνετε την ομορφιά, την ποίηση, τη μαγεία ούτε στον ουρανό ούτε στο φεγγάρι, η ομορφιά είναι μπροστά σας, ένα σακάκι με γραβάτα, ένα πουκάμισο αντρικό, ένα φρούτο έχουν ομορφιά φτάνει να τη δείτε».

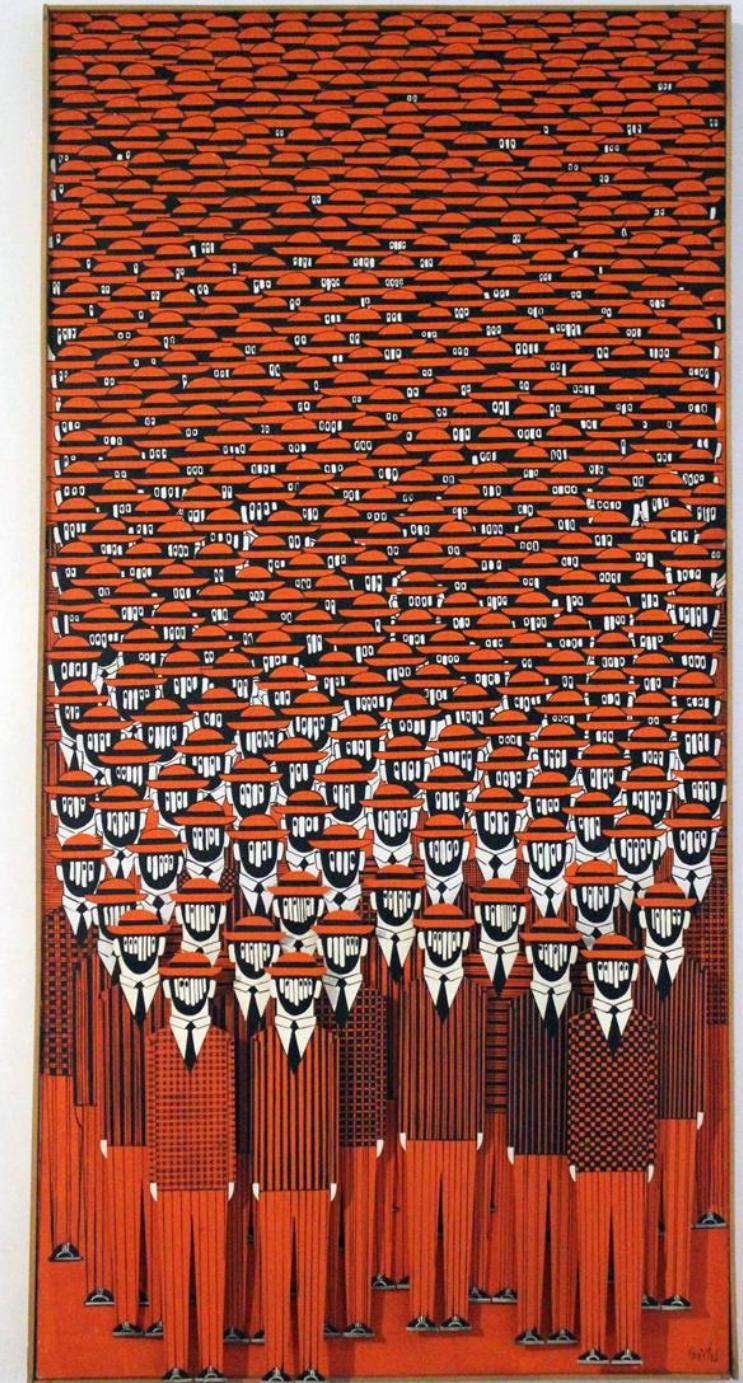
Παύλος

«Ο κόσμος δε θέλει να βλέπει τον εαυτό του ανθρωπάκι. Προτιμάει ένα βότσαλο, ένα λουλούδι ή κάτι άλλο, αλλά ποτέ ανθρωπάκι!».

Γιάννης Γαϊτης

Αφορμή για συζήτηση: Εντόπισε ορισμένες περιστάσεις κατά τις οποίες οι άνθρωποι, ιδιαίτερα στις πόλεις, βρίσκονται συναθροισμένοι ή περιμένουν δημιουργώντας ουρές. Εκείνες τις στιγμές μίλούν και γνωρίζονται μεταξύ τους ή αποτελούν ένα ανώνυμο πλήθος; Σκέψου ακόμα, πόσο ομοιόμορφα ντυνόμαστε σήμερα που έχουμε πρόσβαση ακόμα και διαδικτυακά, στα ίδια ακριβώς αγαθά των ίδιων εταιριών που προβάλλουν ένα πολύ κοινό τρόπο ζωής σε παγκόσμια κλίμακα.

Λέξεις-κλειδιά: σχηματοποίηση, τυποποίηση, στυλιζάρισμα, ακαμψία, πλήθος, ομοιομορφία, μαζοποίηση, μηχανισμοί σύγχρονης κοινωνίας, καταναλωτισμός, ελευθερία, ατομική υπόσταση, διαμαρτυρία

Γιάννης Γαϊτης, Αυτοκινητόδρομος, Μεικτή τεχνική. Λάδι σε μουσαμά και ξύλο, 1976.

«Ξεκινάω από ένα οπτικό φαινόμενο, μια φυσική παρατήρηση, την οποία μεταφράζω τελικά σε ένα γεωμετρικό σχέδιο, με μια εγκεφαλική ανάπτυξη. Επιπλέον οι κατασκευές μου αυτές έχουν πολλές οπτικές γωνίες».

Όπου Ζούνη

Αφορμή για συζήτηση: Ποιες ομάδες χρωμάτων έχει επιλέξει η καλλιτέχνης για τη σύνθεσή της (βασικά, ουδέτερα, άλλα) και πώς έχει επιλέξει να τα τοποθετήσει; Τι ακριβώς επιτυγχάνει με τις ασπρόμαυρες ζώνες στο κέντρο της κολώνας των οποίων το πάχος σταδιακά ελαττώνεται; Εσύ σε ποιο σημείο του δικού σου χώρου σου θα τοποθετούσες ένα τέτοιο έργο;

Λέξεις-κλειδιά: Γεωμετρία, αφαίρεση, γεωμετρική αφαίρεση, κανόνες, «αντικειμενικός ορθολογισμός», νόηση, δομή, προοπτική, ψευδαισθητικός χώρος, εσωτερικό περιβάλλον, καταγωγή της δημιουργού από την Αίγυπτο.

Όπου Ζούνη, **Κόκκινη κολώνα**, ακρυλικό σε ξύλινη κατασκευή και βάση ίνοχ, 1991.

«Βλέπω ένα αντικείμενο στις πολλαπλές του αναφορές. Αξιοποιώ για παράδειγμα τους κυλίνδρους οι οποίοι χρησιμοποιούνται από τους υδραυλικούς, αλλά μπορείς να τους συναντήσεις και σε ένα τυπογραφείο, όπου χρησιμοποιούνται για την παραγωγή της πληροφορίας. Αναζητώ την εννοιολογική διάσταση των πραγμάτων. Το νέον αποτελεί στοιχείο της δουλειάς μου από την πρώτη μου έκθεση. Αναζητούσα σε αυτό την έννοια της γραμμής χωρίς όρια, εκφρασμένης σε ενεργειακή μορφή, δηλαδή σε φως. Η βασική ιδέα της δουλειάς μου είναι η ροή, η συνεχώς μεταβαλλόμενη σχέση των πραγμάτων».

Γιάννης Μπουτέας

Αφορμή για συζήτηση: Ο καλλιτέχνης έχει δηλώσει ότι τα έργα του στον χώρο έχουν μια ψυχολογική σχέση με τα παιχνίδια που έφτιαχνε μικρός, όπως καραβάκια από κονσερβοκούτια, πατίνια με καρούλια και φώτα. Προσπάθησε να θυμηθείς εάν στην παιδική σου ηλικία είχες φτιάξει αυθόρυμητα ορισμένες κατασκευές που να σχετίζονται με τωρινές σου δημιουργικές πλευρές.

Λέξεις-κλειδιά: Σωλήνες, φως, νέον, χρώματα, ανάπτυγμα, τέσσερα στοιχεία, ροή, μεταπλάσεις, σχέσεις των πραγμάτων

Γιάννης Μπουτέας, **Ανάπτυγμα σε τέσσερα στοιχεία**, εγκατάσταση μεταβλητών διαστάσεων. Σωλήνες, νέον, καθρέφτης, τσόχα, σιλικόνη, 1992.

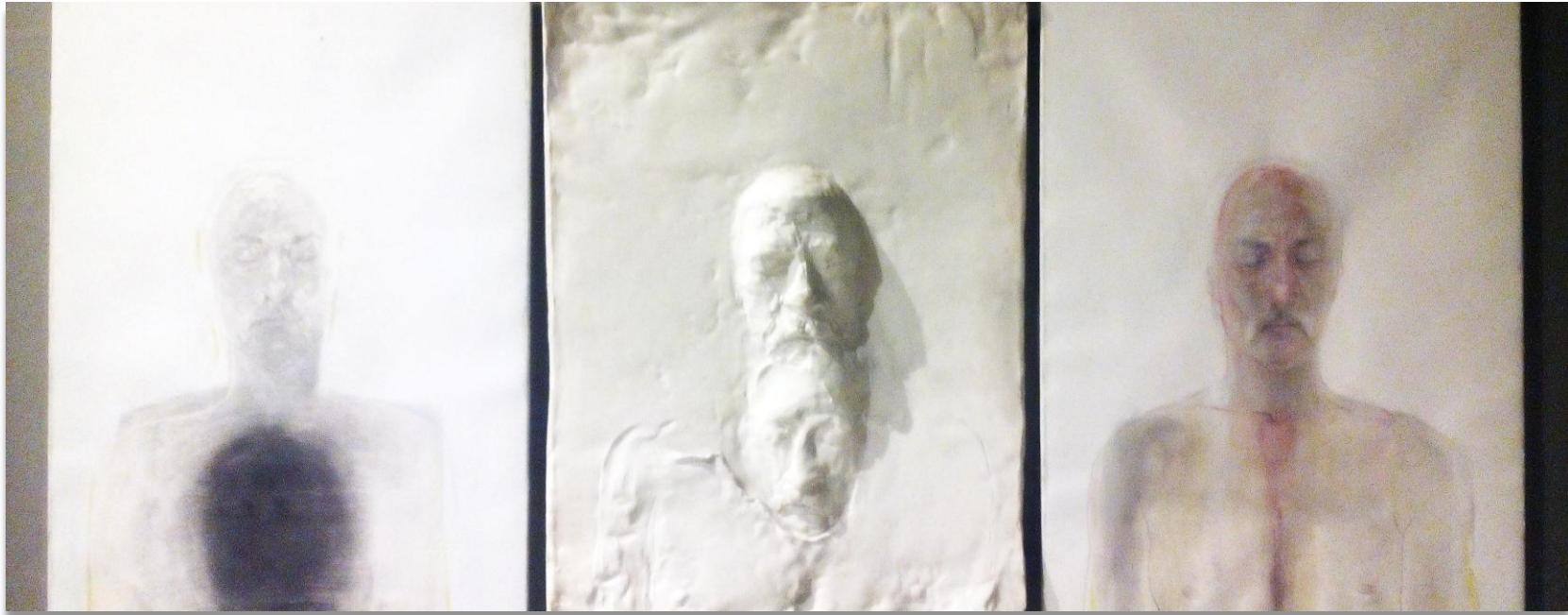
Αλέξης Ακριθάκης, *Carousel για τα παιδιά του Vietnam*, 1969

«Βλέποντας το θάνατο να έρχεται
καταπάνω μου, ανακαλύπτω πως δεν
τελείωσα με τα γήινα παιχνίδια».

Αλέξης Ακριθάκης

Αφορμή για συζήτηση: Μια δυνατή ανατροπή περιμένει την επισκέπτη του μουσείου που αντικρίζει από κοντά το «χαρούμενο» Carousel του Ακριθάκη με τα ζωηρά χρώματα. Αντί για αλογάκια το έργο έχει κατασκευές που παραπέμπουν σε φέρετρα. Πρόσεξε τον τίτλο του έργου και προσπάθησε να καταλάβεις γιατί ο καλλιτέχνης δημιούργησε μια τόσο κραυγαλέα αντίθεση ανάμεσα στη ζωή και τον θάνατο και ποιο διεθνές γεγονός της παγκόσμιας ιστορίας σχολιάζει.

Λέξεις-κλειδιά: Παιδική ηλικία, στάδια ζωής, κίνηση, παιχνίδι, περιστροφή, φωτεινότητα, χρώματα, διακοπή ζωής, πόλεμος, τραγικότητα, θύματα, διαμαρτυρία, ανατροπή.

Χρόνης Μπότσογλου, **Το τρίπτυχο του πένθους**, τέμπερα, σκόνες αγιογραφίας, γύψος, 1998.

«Ζωγραφίζω ανθρώπους, γιατί είναι το πιο ωραίο πράγμα πού υπάρχει. Το πιο συγκινητικό. Θέλω ή ζωγραφική μου να είναι σχεδόν άμορφη και πολύ σχεδιασμένη. Η φόρμα να είναι ακριβής και διαλυμένη. Πάντα ο άνθρωπος μέσα στο χώρο, τον βιωμένο χώρο».

Χρόνης Μπότσογλου

Αφορμή για συζήτηση: Στο έργο καλλιτέχνης συνδυάζει το σχέδιο (ακριανά πάνελ) με το ανάγλυφο (κεντρικό πάνελ) αποδίδοντας δύσκολες συναισθηματικές αποχρώσεις του πένθους. Μπορείς να εντοπίσεις ορισμένες από αυτές;

Λέξεις – κλειδιά: απώλεια, κενό, σωματοποίηση του πόνου, βάρος, νεκρική μάσκα, εσωτερικότητα, σκοτεινιά, μαυρίλα, καταβύθιση, εσωτερικές διεργασίες.

Παντελής Χανδρής,
Χωρίς τίτλο,
κατασκευή. Σίδερο,
βαμμένος
πολυεστέρας, 2002.

«Αρχικά στο κέντρο της δουλειάς μου βρισκόταν ένα εκμαγείο κεφαλιού, μια κλειστή, εσωστρεφής κατασκευή, μέσα από την οποία ένας προτζέκτορας πρόβαλε σε χαρτιά ή πίνακες, εικόνες με τα όνειρά του.

Στη συνέχεια, η μοναδική έννοια που πρόβαλλε προς τα έξω, η έννοια «άνθρωπος», πήρε την υπόσταση μιας μικρής γλυπτικής φιγούρας ενός άνδρα μ'ένα παλτό. Από τη στιγμή που ο σκιώδης ήρωας της προβολής πήρε σχηματικά σάρκα και οστά και βγήκε από αυτό το κεφάλι για να βρεθεί μέσα στον χώρο με τις τρεις διαστάσεις, είχε την ανάγκη να προστατευτεί από το κοινό της. Γι' αυτό, ντυμένος μ'ένα παλτό, άρχισε να περπατάει, έγινε ένας περιπατητής, ένας περιπλανώμενος σε απροσδιόριστους τόπους».

Παντελής Χανδρής

Αφορμή για συζήτηση: Πόσο αυτόνομη πιστεύεις ότι είναι η γλυπτική φιγούρα που αναδύθηκε από τις σκέψεις και τα όνειρα του κεφαλιού; Ως πού μπορεί να περιπλανηθεί και να ταξιδέψει (πραγματικά και συμβολικά); Αν σου δινόταν η ευκαιρία να δώσεις μορφή σε σκέψεις και σύμβολα που κυοφορούνται στο μυαλό σου, τι μέσο θα διάλεγες να τις αποδώσεις (ζωγραφική, σχέδιο, μικρογλυπτική, προβολή σε προτζέκτορα, comics, graffiti, κείμενο, άλλο);

Λέξεις-κλειδιά: κεφάλι, σκέψεις, όνειρα, ασυνείδητο, προβολές, εικόνες, ήρωας,, περιπλάνηση, πορεία, εσωτερικό ταξίδι, εσωστρέφεια, ψυχισμός.

«Είμαι ένας από τους πρωτοπόρους της ενεργειακής τέχνης. Είμαι, όπως λένε, "ενστικτώδης επιστήμονας". Η τέχνη πρέπει να δίνει ενέργεια. Και η ενέργεια πρέπει να βγει στους δρόμους».

Τάκις

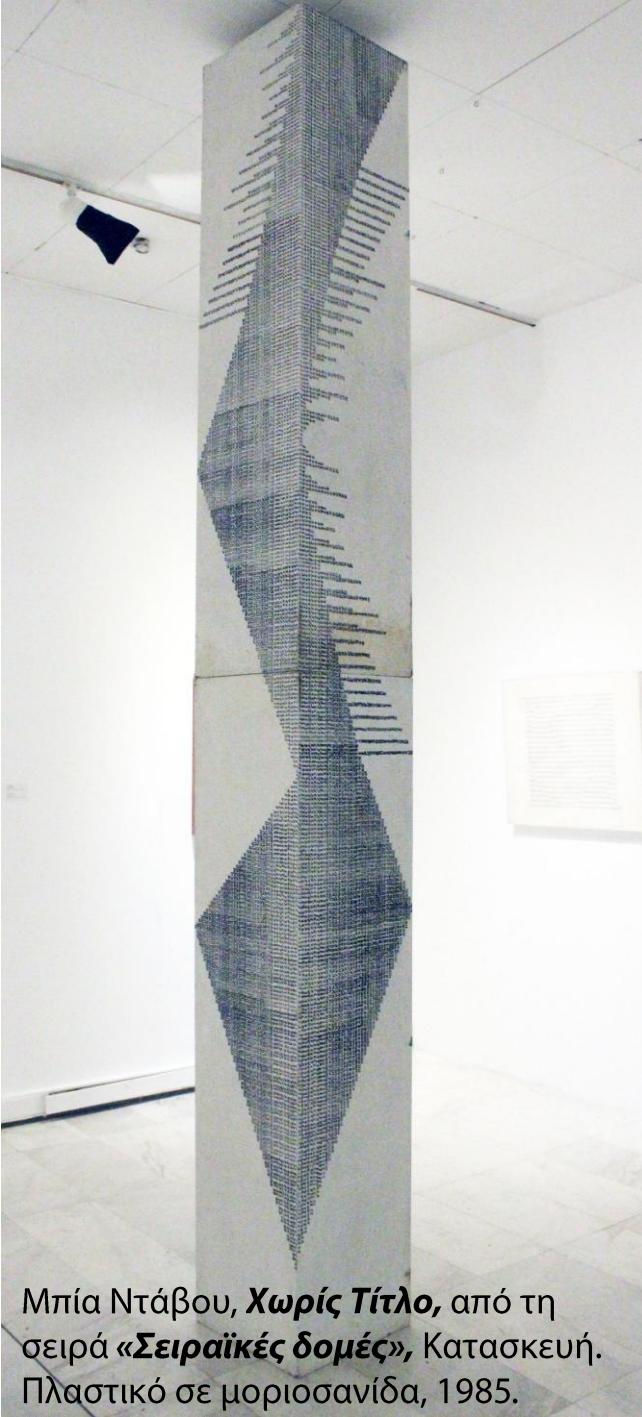
Αφορμή για συζήτηση: Το «Ηχητικό» του Τάκι, παράγει με τη βοήθεια του ηλεκτρικού ρεύματος μια επαναλαμβανόμενη κίνηση, η οποία γίνεται αντιληπτή ηχητικά στον επισκέπτη του μουσείου. Το «Λουλούδι» δεν παράγει ήχο, αλλά είναι εξολοκλήρου κατασκευασμένο από σίδηρο και απόβλητα βιομηχανικά υλικά. Με ποιον τρόπο σχετίζεται το κάθε έργο με την έννοια της ενέργειας;

Λέξεις-κλειδιά: 1. Μηχανικά εξαρτήματα, βίδες, συρματόσχοινα, καρούλι, έμβιολο, ρεύμα, ενέργεια, επαναλαμβανόμενη κίνηση, ήχος, μουσική.
2. Πέταλα, μίσχος, στήμονες, γρανάζι, στρόφαλος αυτοκινήτου, κατσαβίδι, σίδηρος.

Τάκις, (Βασιλακάκης),
Επάνω: **Ηχητικό**, 1965, εγκατάσταση. Ξύλο,
ηλεκτρομαγνήτης.
Δεξιά: **Λουλούδι**, 1978. Κατασκευή. Σίδερο.

Μπία Ντάβου, **Χωρίς Τίτλο**, από τη σειρά «Σειραικές δομές», Κατασκευή. Πλαστικό σε μοριοσανίδα, 1985.

«... με την ωριμότητα γεννήθηκε η επιθυμία να βγω από τον καθαρό υποκειμενικό χώρο. Ήθελα να πλατύνω τα όρια της δουλειάς μου και να έχω μια επικοινωνία με τους ανθρώπους. Αυτό που αρχικά ήταν κραυγή απόγνωσης ή θυμού, έπρεπε να το κάνω γλώσσα, να έχει συντακτικό. Στη σύγχρονη τέχνη όμως το συντακτικό δεν είναι δεδομένο, όπως είναι στο λόγο. Έτσι αναζήτησα ένα λογικό σύστημα δημιουργίας έργων, έναν κώδικα επικοινωνίας.

Αποφάσισα να βασίσω τη δουλειά μου στο δυαδικό σύστημα, δηλαδή στο 0 και το 1 και στη δυαδική αντίθεση: μαύρο-άσπρο, νύχτα-μέρα, φως-σκιά. Ονόμασα τα έργα που έβγαιναν από αυτό το σύστημα «Σειραικές δομές» γιατί η ανάπτυξή τους γινόταν σε αλλεπάλληλες σειρές. Όλα σχεδόν ήταν προκαθορισμένα. Φαινόταν να υπάρχει στα καινούρια έργα ένας ρυθμός, μια τάξη».

Μπία Ντάβου

Αφορμή για συζήτηση: Απομόνωσε από τα τετράδιά σου, μία σελίδα με αριθμητικές πράξεις ή σημειώσεις μαθηματικών. Παρατήρησέ την προσεκτικά και φαντάσου την ως εικαστικό έργο, αναρτημένο σε μία έκθεση. Μπορείς να εντοπίσεις διάφορες αλληλουχίες νοηματικές ή και οπτικές (γραμμές, άξονες, καμπύλες ή σχήματα) που να έχουν εικαστικό ενδιαφέρον; Προσπάθησε να την εξελίξεις λίγο ακόμα την εικόνα με πράξεις και ακολουθίες που ταυτόχρονα να παράγουν μια ενδιαφέρουσα για σένα εικόνα.

Λέξεις-κλειδιά: Αριθμητικός κώδικας, νούμερα, μαθηματική ακολουθία, αλυσίδα, σειρά, δομή, τάξη, συνέπεια, σύστημα, άθροισμα, πυκνότητα, καθορισμένη διάταξη, κίονας, κολώνα, στήλη.

«Σ' αυτήν τη δουλειά σκεφτόμουν την προετοιμασία που περιγράφει ο Περικλής στον Επιτάφιο για να τιμηθεί ο άγνωστος νεκρός. Μέσα στα φορεία έβαλα τα σώματα των πραγμάτων, ξεκινώντας από τα δικά μου. Δεν είμαι μόνο εγώ που ενταφίασα όνειρα και πράγματα μέσα στα φορεία, αλλά όλοι μας...»

Μπία Ντάβου

Αφορμή για συζήτηση: Παρατήρησε τη διάταξη των φορείων γύρω από το κεντρικό οριζόντιο φορείο που βρίσκεται πάνω στο τμήμα μαρμάρου και διατύπωσε τις δικές σου υποθέσεις για αυτή την επιλογή. Τι συνειρμούς σου γεννά η εικόνα; Έπειτα βρες το σχετικό απόσπασμα από τον Επιτάφιο του Θουκυδίδη που μιλάει για τον τρόπο που οι Αθηναίοι τίμησαν τους νεκρούς του Πελοποννησιακού Πολέμου και ξανασκέψου την εικόνα.

Λέξεις-κλειδιά: φορεία, κύκλος, τελετουργία, βωμός, ταφή, μεταφορά, ζωή-θάνατος, πέρασμα, άγνωστοι νεκροί, απόδοση τιμών, πόλεμος, ιστορία, όνειρα, προσωπικά αντικείμενα

Μπία Ντάβου, **Επιτάφιος**, εγκατάσταση. Ξύλο, χαρτί, κόλλες, μάρμαρο, 1990.

«Δε μπορούσα να μην επηρεαστώ από τον πόλεμο. Δεν ήταν δυνατόν οι καλλιτέχνες να τον περάσουμε χωρίς να αγγίξει διόλου την ψυχική μας διάθεση και την αισθητική μας αντίληψη.

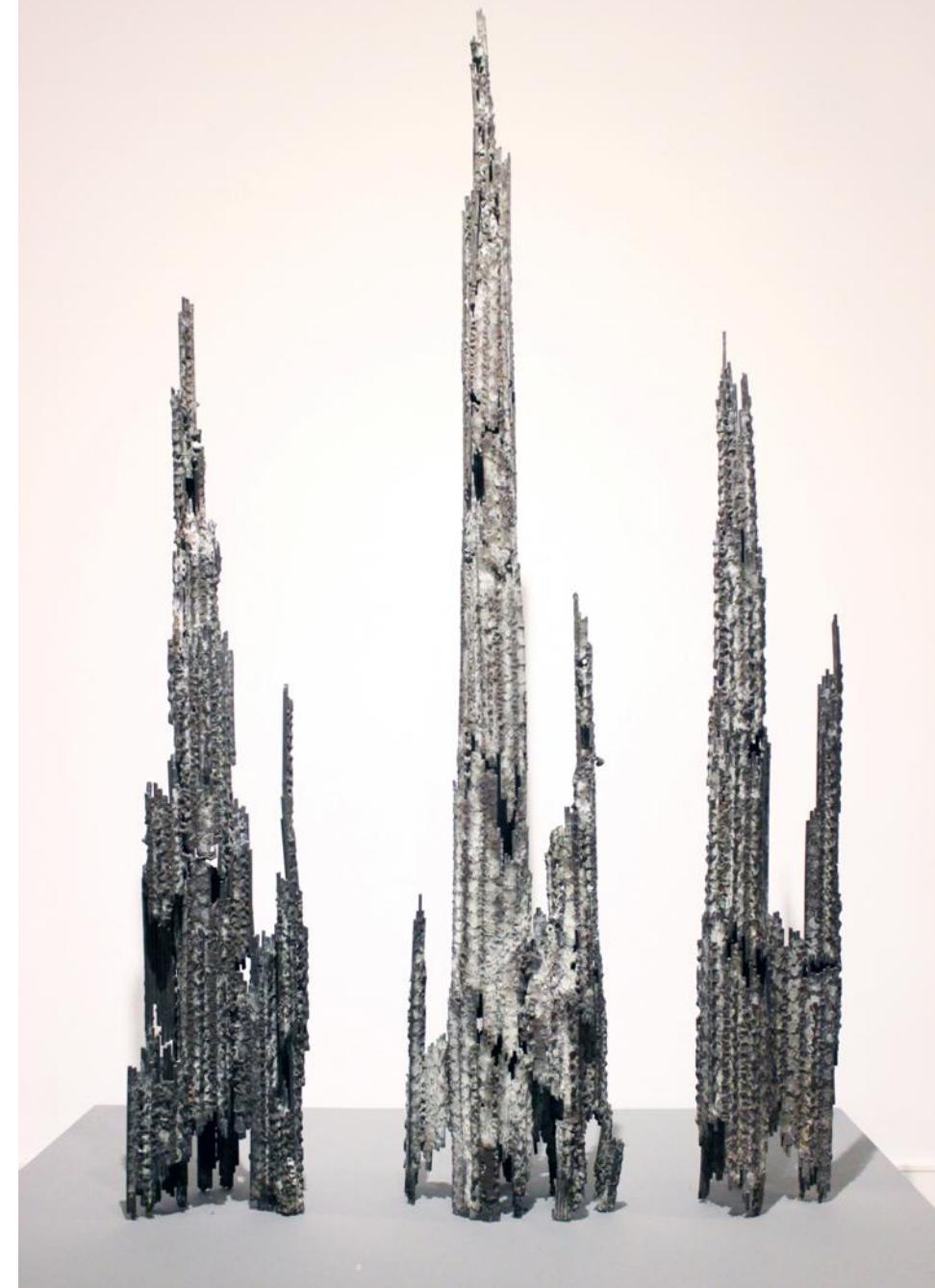
Όταν βρίσκομαι στο κέντρο της δημιουργίας μου, αφήνομαι τελείως ελεύθερος και τα έργα μου, τώρα που τα βλέπω εκ των υστέρων, είναι όλα σαν οικοδομήματα κατεστραμμένα, επηρεασμένα από αυτή την κατάσταση».

Αχιλλέας Απέργης

Αφορμή για συζήτηση: Ποιες είναι οι πρώτες εικόνες που γεννιούνται στο μυαλό σου αντικρίζοντας το έργο του Απέργη; Πώς πιστεύεις ότι είναι η υφή του έργου από κοντά και τι αίσθηση θα άφηνε στην αφή, αν είχες τη δυνατότητα να το αγγίξεις; Προσπάθησε να συναρμόσεις ομοειδή υλικά που μπορεί να έχεις στη διάθεσή σου σε αφθονία, όπως καλαμάκια ή σουβλακόξυλα και στη συνέχεια ζήτα από κοντινά σου πρόσωπα να σου πουν τι εικόνες βλέπουν στις κατασκευές σου.

Λέξεις-κλειδιά: ράβδοι, βέργες, μπρούντζος, συναρμογή, οξυγονοκόλληση, κενό-πλήρες, τραχύ, μεταλλική φθορά, διάβρωση, καταστροφή, πόλεμος, κτίσμα, οικοδόμημα, καθεδρικός, ετοιμόρροπο, επισφαλές

Αχιλλέας Απέργης, **Χωρίς τίτλο**, γλυπτό. Μπρούντζος, 1961-1962.

Αχιλλέας Απέργης, **Σκάλες**,
1978, εγκατάσταση. Ξύλο.

«Δεν ξέρω πώς κατέληξα να φτιάξω τις Σκάλες. Αυτό δε μπορώ να το θυμηθώ ή να το εξηγήσω. Εκείνο το οποίο νομίζω ότι με ώθησε προς τα εκεί είναι τάση που έχουν όλοι άνθρωποι για το ανέβασμα. Φτιάχνοντας τις σκάλες, τους «βλέπω» όλους να τρέχουν με μανία να αναρριχηθούν με διάφορους τρόπους. Μπορεί να πει κανείς ότι έχει και κάποιο χιούμορ η υπόθεση.»

Βέβαια, τίποτα δε σταματάει και πουθενά δεν υπάρχει αρχή και τέλος. Ερχόμαστε από το τίποτε και πάμε στο τίποτε. Με ένα σύμβολο, όπως η σκάλα, το δίνεις αυτό.

Αχιλλέας Απέργης

Αφορμή για συζήτηση: Παρατήρησε σε ποιο σημείο του μουσείου είναι τοποθετημένη η εγκατάσταση του Απέργη. Πώς η επιλογή αυτή υποστηρίζει τις προθέσεις του έργου και όσα λέει ο καλλιτέχνης γι αυτό; Τι συνειρμούς σου δημιουργεί εσένα η έννοια της σκάλας;

Λέξεις-κλειδιά: Άνοδος, αναρρίχηση, επέκταση, ανάταση, έξοδος, ελευθερία, πρόοδος, διαφυγή, σκαλί, υπαρξιακή και μεταφυσική αγωνία, εξουδετέρωση υλικού βάρους, αέναο, κατεύθυνση, ψηλά

«Εμένα με συγκινούν οι ακρωτηριασμένοι δρόμοι και τα παρατημένα εργοτάξια της σκέψης και συχνά βρίσκω την τροφή μου εκεί. Η φράση μου «κανένας περίπατος δε μένει χωρίς ανταμοιβή», καθρεφτίζει τη σκέψη μου και τη ζωή μου».

Κώστας Τσόκλης

Αφορμή για συζήτηση: Θα μπορούσαν να συνδέονται οι μεταφορικές φράσεις του καλλιτέχνη «ακρωτηριασμένοι δρόμοι» και «παρατημένα εργοτάξια της σκέψης» με το συγκεκριμένο έργο; Γιατί επέλεξε να αναπαραστήσει ένα στοιχείο δόμησης που το συναντούμε πολύ συχνά στις πόλεις; Πώς διαχειρίζεται το ζήτημα της προοπτικής; Εσύ τι τίτλο θα έδινες στο έργο; Είσαι διατεθειμένος/η να κάνεις έναν περίπατο ακολουθώντας μια άγνωστη διαδρομή και να δεις ποια μπορεί να είναι η «ανταμοιβή»;

Λέξεις-κλειδιά: τσιμέντο, μπετόν, οπλισμένο σκυρόδεμα, κολώνες, υλικά δόμησης, γιαπί, ατελές, οικοδόμημα, χτίσιμο, στήριγμα, σκελετός, πολυκατοικία, περίπατος, παρατήρηση, αστικό τοπίο, σύγχρονος πολιτισμός, ψευδαίσθηση, οπτική.

Κώστας Τσόκλης, **Κολώνες**, εγκατάσταση. Ξύλο, σίδερο, μπετόν, 1971-1983.

«Η γλυπτική γίνεται με όγκους πολλούς, γίνεται και με γραμμές. Γλυπτική είναι σήμερα και μια σκιά. Δεν ορίζεται μόνο στον όγκο, στο μασίφ. Υπάρχει κάποια εξέλιξη και σιγά σιγά φτάνει κάποιος να κάνει πράγματα με γραμμές. Δεν εξαρτάται από τον όγκο...»

Γιώργος Ζογγολόπουλος

Αφορμή για συζήτηση: Παρατήρησε το γλυπτό του Ζογγολόπουλου που βρίσκεται στην είσοδο του ΜΟΜυς – Μουσείου Σύγχρονης Τέχνης και σκέψου εάν τόσο αυτό, όσο και το γλυπτό με το ίδιο όνομα που βρίσκεται στην παραλία της Θεσσαλονίκης είναι κατάλληλα για τον δημόσιο χώρο. Ποιες διαφορές και ποιες ομοιότητες έχουν μεταξύ τους; Πώς τα υλικά τους αντιδρούν με το φως; Αν τα αντικρύσει κανείς σε διαφορετικές ώρες της μέρας, βλέπει την ίδια ακριβώς εικόνα;

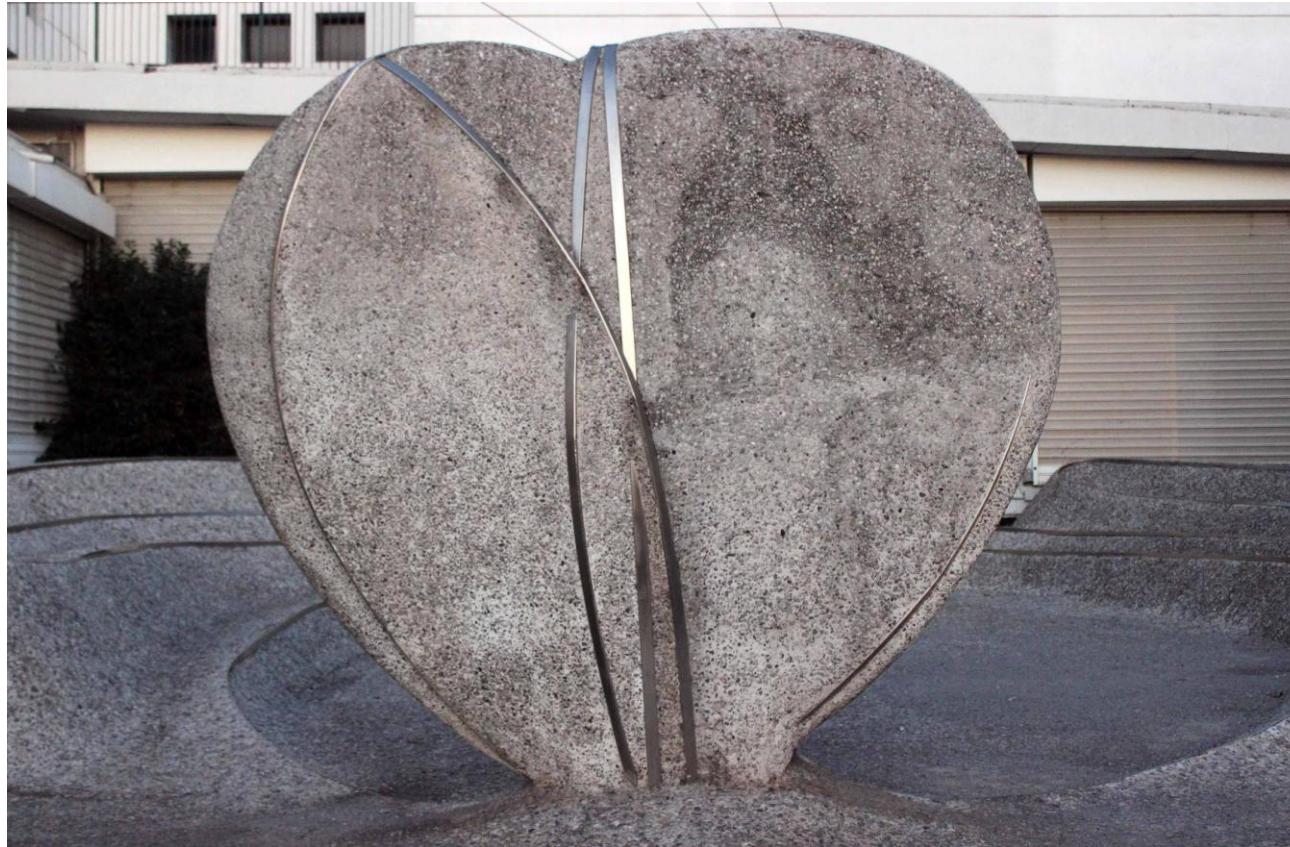
Λέξεις-κλειδιά: ομπρέλα, βροχή, νερό, υδραυλικοί σωλήνες, αλυσίδες, υδροκίνηση, άξονες, ισορροπία, μεταλλικό πλέγμα, διαπερατότητα, ελαφρότητα, δημόσιος χώρος, δημόσια γλυπτική.

Γιώργος Ζογγολόπουλος, **Ομπρέλες**, 1995, υδροκινητό γλυπτό.
Ανοξείδωτος χάλυβας,

«Τα γλυπτά μου θέλω να υπάρχουν μέσα στη φύση, στη ζωή και στην πόλη, παρά να είναι κλεισμένα στα μουσεία. Προτιμώ χίλιες φορές να τρίβονται πάνω στα γλυπτά μου τα σακάκια όσων περνούν μέσα από το κτίριο για τις δουλειές τους, παρά αυτά τα γλυπτά να ήταν προφυλαγμένα σε μια πινακοθήκη».

Φιλόλαος Τλούπας

«Η γλυπτική είναι απαραίτητο στοιχείο της αρχιτεκτονικής, ιδιαίτερα σήμερα που η αρχιτεκτονική είναι περισσότερο δύσκαμπτη και άχρωμη από άλλοτε. Η ένταξη όμως του γλυπτού στην αρχιτεκτονική σύνθεση είναι εξαιρετικά λεπτό ζήτημα. Δεν είναι ζήτημα μεγέθυνσης κάποιων γλυπτών που έχουμε στο εργαστήριό μας. Χρεωνόμαστε και τη θέση των γλυπτών στο χώρο».

Φιλόλαος Τλούπας

Αφορμή για συζήτηση: παρατήρησε τις φωτογραφίες της προηγούμενης καρτέλας καθώς και αυτήν αριστερά. Όλες προέρχονται από τον εξωτερικό χώρο του μουσείου τον οποίο διαμόρφωσε ο Φιλόλαος το 1998. Ποια είναι τα όρια του έργου; Πώς θα το χαρακτηρίζες (γλυπτό, αρχιτεκτόνημα, εγκατάσταση, περιβάλλον, διαμόρφωση, άλλο); Τι είδους υλικά αξιοποιεί ο καλλιτέχνης και πού τα συναντούμε περισσότερο, στη φύση ή στο αστικό περιβάλλον; Τι είδους γραμμές, περιγράμματα ή φόρμες κυριαρχούν στο έργο του και πού είναι πιο συχνά, στο φυσικό ή το τεχνητό περιβάλλον; Σε ποιο χώρο της γειτονιάς ή της ευρύτερης περιοχής που μένεις θα τοποθετούσες ένα γλυπτικό περιβάλλον παρόμοιο με αυτό (σε αυλή, πάρκο, δημόσιο χώρο, σχολείο, δημαρχείο, άλλο);

Λέξεις-κλειδιά: γλυπτό, περιβάλλον, αρχιτεκτονική, τσιμεντοχάλικο, μεταλλικές ταινίες, ακμές, περιβάλλον, καμπύλες, αντανακλάσεις φωτός,, βιομορφικές κοιλότητες, κοιλάδες, λόφοι